

MILOVAN VUKOVIĆ

Promene u Centralnoj i Istočnoj Evropi poslednjih godina značajno su uticale na izmenu evropskog, ali i svetskog vojnog poretka.

Rusija, kao naslednica Sovjetskog Saveza, uveliko ostvaruje odbrambenu doktrinu, vidno smanjuje svoje oružane snage, ali zadržava respektivan nivo vojne moći, koji će joj zadugo omogućiti status jednog od najznačajnijih vojnih činilaca u svetu.

S druge strane, NATO, izgubivši protivnika zbog kojeg je svojevremeno konstituisan, nije završio u muzeju starina. Naprotiv, iznalazi nove oblike organizacije svojih snaga i forme delovanja, s izraženom tendencijom da se u njegove zadatke uvrste i vojne intervencije prema izvanatlanskom delu Evrope i područjima izvan Evrope.

Na osnovu pisanja vojne štampe zapadnih zemalja i vlastitih zapažanja, autor navodi različita gledišta i procene o tome prema kojem i kakvom potencijalnom protivniku NATO formuliše novu strategiju. Pri tome, posebnu pažnju posvećuje snagama za brze intervencije, te u pregledu vojnih doktrina nekih zemalja obrađuje one u kojima su najizraženije promene u vezi s intervencionističkim snagama (SAD, Nemačka, Italija).

Uvod

Početkom devedesetih godina ovog veka svet je zakoračio u novo razdoblje svoje istorije. Globalni, bipolarni sistem odnosa između Istoka i Zapada, socijalizma i kapitalizma, te Varšavskog ugovora (VU) i Severnoatlanskog pakta (NATO), nestao je sa svetske pozornice i ustupio mesto multipolarnim odnosima. Posledice tih događanja odrazile su se na celokupnu vojnu infrastrukturu u svetu.

Na osnovu izmenjenih vojno-političkih okolnosti, nastala je potreba za redefinisanjem doktrinarnih načela kod najznačajnijih vojnih grupa, budući da su neprimerena novoj konstelaciji međunarodnih odnosa, koja se često naziva „novi svetski poredak“. Sve se to odrazilo i na odgovarajuće promene u vojnim doktrinama mnogih država. Pod vojnom doktrinom neke države (ili grupe država) podrazumeva se skup osnovnih stavova i opredeljenja koja se odnose na procenu potencijalnih protivnika, izbor optimalnog modela vojne organizacije i veličinu angažovanja ljudskih i tehničkih potencijala. Odgovori na ta pitanja proizilaze iz usvojenih strategijskih zamisli za svaku državu ponaosob.

Najznačajnije promene izvedene su u vojnoj doktrini NATO-a i SAD, vodeće sile tog saveza. Mada je izgubio neprijatelja, NATO teži daljem unutrašnjem učvršćenju i vojnom kvalitativnom jačanju, a ispoljava se i tendencija da postane glavni činilac budućeg sistema evropske bezbednosti. Pored SAD, relevantne su promene u vojnim doktrinama velikih sila (Nemačka, Velika Britanija, Italija, Francuska, Rusija), kao i promene nekih novonastalih regionalnih sila (Turska).

Sagledavanje najznačajnijih promena u doktrinama najvažnijih vojnih činilaca u svetu (vojni savez NATO, oružane snage SAD, te oružane snage Nemačke, Italije i drugih velikih i regionalnih sila u Evropi) veoma je značajno s aspekta prilagođavanja ili usvajanja novih doktrina država koje su izložene ili bi mogle biti izložene vojnim pritiscima navedenih činilaca.

NAJNOVIJE PROMENE U DOKTRINI NATO-a

Kada je 1991. godine došlo do raspuštanja Varšavskog ugovora i sistema tzv. realnog socijalizma opravdano se nametnulo pitanje smisla daljeg postojanja NATO-a. Međutim, s obzirom na novonastalu svetsku situaciju, gotovo je izvesno da će ta transformisana vojno-politička organizacija u doglednoj budućnosti biti važan činilac međunarodnih odnosa u svetu. Mogući razlozi za dalje postojanje Severnoatlanskog pakta su sledeći:

- mogućnost SAD da preko NATO-a kontroliše sistem odnosa u Zapadnoj Evropi, i šire;
- mogućnost država članica NATO-a da kontrolišu ekspanziju Nemačke;
- sprečavanje rekonstrukcije bivšeg SSSR-a;
- ostvarivanje strategije dominacije SAD;
- zaštita strateških interesa zemalja članica NATO-a;
- visok stepen razvijenosti postojeće vojne infrastrukture;
- manji odbrambeni troškovi pojedinih članica NATO-a, naročito na južноеvropskom vojištu.

Poslednjih godina su uočljiva nastojanja NATO-a u očuvanju integriteta Saveza, odnosno čvršće veze između Severne Amerike i Zapadne Evrope, kojoj u poslednje vreme preti opasnost od labavljenja na ekonomskom, a potom i na vojnopoličkom planu.

U okviru transformacije NATO-a značajna je njegova nova uloga, odnosno mogućnost da utiče na bezbednost u celoj Evropi, i šire, što podrazumeva i učešće u krizama i lokalnim ratovima. Ta nova uloga NATO-a, prvi put razmatrana na sastanku Saveta NATO-a u Londonu 6. jula 1990, već je praktično realizovana u ratu u Zalivu (1991), gde

su bili neposredno ugroženi ekonomski interesi zemalja te grupacije. Budući da je rat vođen na osnovu odluke Saveta bezbednosti UN, u sastavu koalicionih snaga bile su i zemlje izvan NATO-a.

Značajno smanjena opasnost od nekadašnjih snaga VU omogućila je i uslovila drugačiju organizaciju i grupisanje snaga NATO-a. Više se od njih (ali ne svih) ne traži neprekidno održavanje visokog stepena borbene gotovosti. Planeri NATO-a radili su u poslednje dve godine intenzivno na organizovanju manjih, pokretljivih vojnih formacija, koje bi bile raspoređene i u dubini teritorije NATO-a, odakle bi se mogle upućivati prema kriznim regionima. Osnovne osobine takvih snaga su multinacionalni sastav i intervidovski karakter, pa je tendencija razvoja transformisanog NATO-a povećanje uloge njegovih evropskih članica. Na osnovu Deklaracije o transformisanim snagama NATO-a, usvojene na Londonskom samitu, uveliko je u toku proces uspostavljanja nove organizacije snaga NATO-a, koje će ubuduće činiti sledeće grupacije:

- glavne odbrambene snage,
- snage za ojačanje i popunu, i
- snage za brze intervencije.

Na samitu u Rimu usvojen je novi strateški koncept Saveza (novembar 1991), u kojem se polazi od prevaziđenosti strategije isturene odbrane, odnosno strategije elastičnog odgovora, usvojene još 1967. godine. Najnovijim konceptom usvojena je Strategija mira, kriza i rata. Transformisanim snagama NATO-a dodeljeni su i novi zadaci, dok su starim izmenjeni prioriteti. Osim odvrćanja od agresije, osnovni zadatak snaga NATO-a jeste „rukovođenje krizama“, a potom odbrana od eventualnog masovnog napada potencijalnog protivnika. Uporedo s promenama u strategiji, organizaciji i grupisanju snaga, izvedene su i značajne promene u sistemu rukovođenja i komandovanja (RiK), pri čemu je broj komandi smanjen za više od četvrtine. Navedenom reorganizacijom u sistemu RiK-a veliki značaj je dobila Nemačka (tabela 1), koja je do 1990. godine povremeno bila na mestu komandanta Komande savezničkih snaga za Centralnu Evropu i redovno na mestu komandanta Grupe armija „Centar“. U novoformiranoj komandi NATO-a za Centralnu Evropu Nemačka je preuzela glavnu ulogu, sa znatno proširenim nadležnostima (pridodate teritorije: pokrajina Šlezing Holštajn, bivša DR Nemačka i Danska). Ona će imati komande i nad grupacijom vazduhoplovnih snaga NATO-a za brze intervencije, kao i nad tri, od ukupno planiranih osam multinacionalnih korpusa. Snage SAD na teritoriji Nemačke treba da se do 1995. godine smanje sa 220.000 (stanje početkom 1992. godine) na 70.000 ljudi. Međutim, položaj vrhovnog komandanta NATO-a za Evropu i dalje zadržavaju SAD, i pored sve češćih evropskih zahteva da se takva praksa izmeni.

Tabela 1

KOMANDE DO 1990.		KOMANDE OD 1990.	
NIVO RiK-a			
Strategijski			
– za Atlantik	Norfolk	– za Atlantik	Norfolk
– za Kanal	Portsmut	– za Evropu	Brisel
– za Evropu	Brisel		
Operativno-strategijski			
– za severnu Evropu (Nemačka pokrajina Šlezing Holštajn, Danska i Norveška)		– za severozapadnu Evropu (Velika Britanija, Norveška, Kanal, Severno i Baltičko more)	
– za centralnu Evropu (Nemačka i zemlje Beneluksa)		– za centralnu Evropu (Nemačka sa pokrajinom Šlezing Holštajn, zemlje Beneluksa i Danska)	
– za južnu Evropu (Italija, Španija, Portugal, Grčka i Turska)		– za južnu Evropu (Italija, Španija, Portugal, Grčka i Turska)	
Operativno-taktički			
– za Grupu armija „Centar“		– u toku je proces formiranja	
– za Grupu armija „Sever“		komandi multinacionalnih korpusa	
– za dve taktičke vazduhoplovne		i odgovarajućih vazduhoplovnih	
grupacije		komandi	

Krajem „hladnog rata“ strateške nuklearne i konvencionalne snage izgubile su na značaju, budući da su bile namenjene prevashodno za „blokovski sukob“. S druge strane, pomorske snage, kojih nema u planovima za smanjivanje, dobile su veći značaj, naročito u uslovima kriza u području Mediterana i Bliskog istoka posle „hladnog rata“. Zbog toga pomorske snage NATO-a u Sredozemnom moru nisu ostale na postojećem nivou, već su kvantitativno i kvalitativno ojačane. Okosnicu pomorskih snaga NATO-a činiće i dalje američka 6. flota, u čijem sastavu su 45–50 ratnih brodova, 85–170 ukrcanih aviona, 25.000 članova posade, te 2.500 stalno ukrcanih pripadnika mornaričke pešadije.

Sve je jasnija težnja za formiranjem stalnih pomorskih snaga u području Mediterana, umesto dosadašnjih „snaga po pozivu“. Na taj način će se snagama obezbediti multinacionalni karakter. To bi trebalo da doprinese ubeđenju svetskog javnog mnjenja o neophodnosti postojanja tih snaga, budući da su stacionirane u Sredozemlju radi očuvanja opštih interesa i obezbeđivanja svetskog mira. U njihov stalni sastav, pored snaga SAD i Velike Britanije, čije je prisustvo bilo stalno, ući će po jedan ili dva raketna razarača ili raketne fregate Italije, Grčke i Turske, a povremeno će se nalaziti i brodovi Nemačke, Holandije, Španije i Francuske. Brodovi stalnih pomorskih snaga u Mediteranu,

naoružani najsavremenijim raketnim naoružanjem za udar po ciljevima na moru, kopnu i u vazдушnom prostoru, ozbiljna su pretnja svakoj zemlji kojoj želi da se pokaže sila. Zbog toga i svaki pokret tih snaga u Sredozemnom moru izaziva odgovarajuća vojna reagovanja, kako u priobalju tog mora, tako i na kontinentu.

Sila tih snaga, najčešće u formi vežbe, više puta je demonstrirana u periodu posle „hladnog“ rata u kriznim regionima. Karakteristično je da su se termini tih vežbi u regionu Sredozemlja, Srednjeg i Bliskog istoka podudarali s nepovoljnim unutrašnjim kretanjima u pojedinim zemljama i narušenim odnosima među susednim zemljama. Kako je vežba najbolji način za dovođenje snaga u stanje pripravnosti, ona prethodi vojnoj intervenciji. Međutim, u mnogim slučajevima vežba ostaje na demonstraciji oružane sile, ali u funkciji pritiska na državu ili vladu koja nije naklonjena opštim interesima NATO-a. Na mogućnost prerastanja vežbe u vojnu intervenciju mogu ukazati sledeće pojave:

- stalni rast snaga u regionu;
- angažovanje snaga specijalnog rata;
- premeštanje specijalnih snaga;
- često narušavanje suvereniteta vazдушnog prostora;
- uplovljavanje ratnih brodova neposredno uz teritorijalne vode države koja je žrtva intervencije;
- manevar kopnenih, vazduhoplovnih i pomorskih snaga na vojištu;
- mobilizacija oružanih snaga članica NATO-a u regionu države koja je žrtva vojne intervencije.

U okviru verovatnog scenarija vojne intervencije u regionu Sredozemlja trebalo bi očekivati prethodno prevoženje snaga KoV-a i RV SAD i njenih saveznika radi ojačanja snaga na južноеvropskom vojištu. Istovremeno, može se očekivati udar s distance na državu koja je žrtva vojne intervencije, kojim se ona može okončati ili prerasti u otvorenu agresiju. Iskustva iz rata multinacionalnih snaga UN protiv Iraka pokazuju da se udar s distance može ostvariti različitim borbenim sredstvima:

- avijacijom ratnog vazduhoplovstva,
- palubnom avijacijom sa nosača aviona,
- avionima strategijske vazduhoplovne komande,
- krstarećim raketama sa površinskih brodova i podmornica.

Takođe, mogu se angažovati avioni tipa AWACS i veći broj bespilotnih letelica za snažna elektronska dejstva sa kopna, mora i iz vazдушnog prostora. Ciljevi vatrenih udara bili bi prvenstveno elementi PVO i RiK-a, uz što veće nanošenje gubitaka odbrambenom sistemu zemlje, odnosno stvaranje lakših uslova za dejstvo prvog borbenog ešelona.

Doktrina NATO-a u funkciji je opštih interesa njenih članica. Međutim, pojedine članice Saveza ispoljavaju i svoje specifične, usko-

nacionalne interese. Suprotstavljenost tih interesa, kako među samim članicama NATO-a, tako i između nekih od njih i država u bliskom okruženju, može biti uzrok kriza, pa i lokalnih ratova.

PROMENE U VOJNOJ DOKTRINI SAD

Promene u vojnoj doktrini SAD uslovljene su prihvatanjem tzv. strategije dominacije, prema kojoj se buduća supremacija SAD u svetu zasniva prevashodno na vojnoj moći. Osnovni ciljevi te globalne, odnosno apsolutne dominacije, prema američkim izvorima, mogu se svesti na sledeće:

- da su u bivšem SSSR-u ili bilo kojoj drugoj zemlji ne sme dozvoliti stvaranje nove supersile koja bi bila izazov za SAD kao nekada SSSR;
- da se moraju onemogućiti industrijski razvijene zemlje, kao što su Japan i Nemačka, da zbog svoje politike postanu novi izazov za vladajuću američku administraciju;
- da u krajnjem slučaju treba upotrebiti vojnu silu za sprečavanje širenja nuklearnog i drugog oružja za masovno uništavanje;
- da se zapreći masovnom odmazdom bilo kojoj zemlji koja raspolaže nuklearnim i drugim oružjem za masovno uništavanje kako ga ne bi upotrebila, kao i da se vlasnici tog oružja moraju pridržavati međunarodnih sporazuma o neširenju i kontroli;
- da se podstiču inicijative za proširivanje obaveza NATO-a i na zemlje istočne Evrope koje su stekle nezavisnost da se prime u NATO Savet za koordinaciju sa zemljama Istočne Evrope (NACC), prema inicijativi Dž. Buša na zasedanju NATO-a u Rimu (1991);
- da se, kad god je to moguće, nastupa u koaliciji sa drugim saveznicima, ali da SAD moraju delovati i samostalno, ukoliko u pojedinim regionima ili zemljama takve koalicije nisu dobrodošle.

Najveći uticaj na promenu vojne doktrine SAD ima izmenjeni karakter protivnika s kojim se ta zemlja može u budućnosti suočiti. Takođe, relevantna su iskustva iz američke vojne intervencije u Panami, kao i iz rata u Persijskom zalivu.

Oružane snage SAD decenijama su se pripremale prvenstveno za eventualni sukob sa SSSR-om i njegovim saveznicima iz VU. Na osnovu te zamisli, početkom osamdesetih godina, usvojen je doktrinarni koncept „vazdušno-kopnena bitka“, za koji se često kaže da je doktrinarni koncept kopnene vojske SAD. Međutim, on je razrađen i zamišljen za ostvarenje u neposrednom sadejstvu s ratnim vazduhoplovstvom, kao i sa drugim vidovima oružanih snaga SAD (ratna mornarica i mornarička pešadija).

Iskustva iz rata u Zalivu, u kojem su veću ulogu imale vazduhoplovne nego kopnene snage, potvrdila su, na neki način, određenu evoluciju ne samo u teoriji već i praksi upotrebe RV i KoV-a. Operacije „Pustinjski štit“ (grupisanje i priprema snaga u Saudijskoj Arabiji) i „Pustinjska oluja“ (faza ratnih operacija) pružile su stratezima KoV-a i RV SAD nove uvide u kombinovane (viševidovske) i zajedničke (multinacionalne) operacije. Na osnovu tih uvida i odsustva opasnosti od protivnika ranga bivšeg SSSR-a, u američkim oružanim snagama razrađena su nova borbena pravila, priručnici i uputstva prema kojima će se snage te zemlje organizovati, obučavati i pripremati za angažovanje prvenstveno u regionalnim i lokalnim ratovima. U okviru toga, značajno je izdavanje doktrinarnog uputstva br. 525-5: „Vazdušno-kopnene operacije“ – koncept razvoja vazdušno-kopnene bitke i njeno prilagođavanje za stratezijsku armiju devedesetih godina i kasnije. „Vazdušno-kopnene operacije“ su doktrinarni koncept vojnog angažovanja SAD u regionalnim i lokalnim ratovima u raznim delovima sveta, gde god su ugroženi interesi te zemlje kao globalne sile. Uporedo s izdavanjem Uputstva br. 525-5, septembra 1991, KoV i RV otpočeli su rad na pripremi i izdavanju novih borbenih pravila kojima će se dalje ozvaničiti prelazak „vazdušno-kopnene bitke“ u „vazdušno-kopnene operacije“. Naime, budući da se doktrinarni koncept iz 1986. godine odnosi na konvencionalni sukob visokog i srednjeg intenziteta, a snage SAD često su se nalazile u sukobima ispod tog nivoa, javila se potreba za razradom tzv. nekonvencionalnih operacija i aktivnosti koje se odnose na periode pre, za vreme i posle rata. Drugim rečima, „vazdušno-kopnenim operacijama“ i njihovom razradom u borbenim pravilima prenet je u teoriju i praksu ranije uvedeni koncept „sukob niskog intenziteta“.

Usvajanje doktrinarnog koncepta „vazdušno-kopnene operacije“ za uslove „sukoba niskog intenziteta“ uslovljeno je najavljenim smanjenjem snaga i naoružanja SAD, koje treba da se ostvari do kraja 1997. godine. Buduće angažovanje snaga SAD neće činiti seriju bitaka (prva i naredne) niti kampanju, nego će to biti kontinuitet jedne operacije u određenom sukobu od početka do završetka rata, uz masovno učešće svih vidova i rodova SAD, u sadejstvu sa snagama savezničkih i prijateljskih država. Očigledno je da su najnovije promene u vojnoj doktrini SAD usmerene na najefikasniju zaštitu nacionalnih interesa u udaljenim regionima koji imaju stratezijski značaj: Evropu, Sredozemlje, Bliski i Srednji istok i Pacifik.

Karakteristično je izrazito vojno prisustvo SAD u vodama Pacifika, označenog kao „pretpolje isturene odbrane“, gde su locirane snage američke 7. flote i sistem vojnih baza (J. Koreja, Japan, Tajvan, Filipini, Marijanska ostrva, a od 1992. ponovo je aktivirana baza u Singapuru). Osim toga, Sjedinjene Američke Države su u vojnom savezu sa Australijom (ANZUS-pakt), koji je 1986. godine neznatno oslabljen

istupanjem Novog Zelanda. Zadržavanje nesmanjenih vojnih potencijala na Pacifiku verovatno je izraz težnje SAD za supremacijom ne samo zbog regionalnih već i zbog globalnih interesa. Sve je očiglednije da posle rata u Zalivu SAD odlučnije istupaju sa pozicije sile i da, koristeći položaj preostale supersile, nastoje da kontrolišu sve sukobe u svetu.

PROMENE U VOJNOJ DOKTRINI NEMAČKE

Rušenje Berlinskog zida, ujedinjenje dve nemačke države, raspad VU, te nestanak SSSR-a usloveli su nastojanje Nemačke, početkom devedesetih godina, da uspostavi dominaciju u granicama Trećeg rajha iz 1937. godine. Naime, novousvojena doktrina Nemačke ima pretežno agresivni karakter. U vreme postojanja blokova Nemačka se nalazila na liniji razgraničenja NATO-a i VU, pa je njena vojna doktrina proizilazila iz celokupne doktrine NATO-a. Međutim, i tada se ispoljavala tendencija ka dominaciji među evropskim članicama NATO-a jačanjem tzv. evropskog stuba NATO-a, u saradnji sa Velikom Britanijom i Francuskom.

Doktrine NATO-a i Nemačke imaju sličnosti, budući da su obe ofanzivne i da imaju agresivne ciljeve, uz stalno nastojanje Nemačke da podržava vojni kurs konfrontacije SAD i NATO-a ne bi li na taj način izbila u prvi plan. Ne bez razloga, Nemačka se nalazi na čelu grupe zapadnoevropskih zemalja koje žele da vremenom potisnu NATO. U vezi s tim, ona daje veliki doprinos stvaranju Zapadnoevropske unije, vojnog saveza u okviru NATO-a. Specifičnost nemačke vojne doktrine jeste u njenoj orijentaciji prema Centralnoj Evropi i Severnom moru, ali vodi računa i o kontinentalnim i globalnim interesima, pa ta doktrina ima regionalne, kontinentalne i globalne aspekte. Kontinentalni interesi izraženi su u samim ciljevima NATO-a i težnji da se taj savez iskoristi za svoje nacionalne ciljeve i stvaranje dominantnog mesta u tzv. evropskom stubu NATO-a. Globalni interesi determinisani su uvozom sirovina, što dovodi do brojnih vojnopomorskih aspekata koji nadilaze veličinu njenih pomorskih snaga. Dve trećine nemačkog izvoza i trećina uvoza obavljaju se pomorskim transportom, što se reflektuje i na razvoj oružanih snaga. Osnovni ciljevi nemačke vojne doktrine su:

- stalno proširivanje političkih, ekonomskih i vojnih uticaja na isporuku sirovina;
- kontrola pomorskih komunikacija u sadejstvu sa saveznicima (u miru);
- osiguranje pomorskih komunikacija u sadejstvu sa saveznicima (u ratu);
- obezbeđenje neprekidnog pomorskog transporta iz SAD i Kanade;

– pružanje velike pomoći u razvoju, naoružanju, vojnoj opremi i obuci svim režimima koji garantuju prestiž Nemačke na njihovom tržištu.

Na osnovu tako koncipirane vojne doktrine, Nemačka je otpočela reorganizaciju svojih oružanih snaga, posebno kopnene vojske, kojoj je dat prioritet. Pre svega, objedinjene su kopnena vojska i teritorijalna odbrana. Divizije iz sastava korpusa dobile su novu strukturu, koju čine tri mehanizovane brigade i jedan pešadijski puk, ali postoje i jednotipski sastavi združenih taktičkih jedinica i nižih taktičkih jedinica za borbenu obezbeđenje i logistiku. U nemačkim oružanim snagama pretežno su zastupljeni ofanzivni elementi. Od 12 divizija kopnene vojske šest je oklopnih, a tenkovi su veoma zastupljeni i u ostalim divizijama. Na primer, 6. oklopno-grenadirska divizija i 8. brdska divizija imaju u sastavu više tenkova nego oklopne divizije. Uz to, Nemačka poseduje i vazdušnodesantnu diviziju. Programom razvoja nemačkih oružanih snaga do 2000. godine, nazvanim „Struktura 2000“, predviđeno je veliko povećanje vatrene moći i pokretljivosti uvođenjem tenkova Leopard-2 sredinom devedesetih, odnosno tenka *Leopard-3* do kraja devedesetih godina. Predviđeno je, takođe, povećanje dometa haubica sa 18 km na 24 km, a sa raketnim projektilom i do 29 km. Ofanzivna orijentacija nemačkih oružanih snaga ogleda se i kroz potencijal ratnog vazduhoplovstva, koje do kraja devedesetih godina, umesto sadašnjih 670, treba da ima 800 borbenih aviona. Međutim, Nemačka trenutno nije velika pomorska sila, jer joj postojeća sredstva nisu dovoljna za samostalno ostvarenje svojih nacionalnih interesa.

Nemačkim oružanim snagama 90 odsto vojne tehnike obezbeđuje sopstvena industrija, a Nemačka učestvuje u 50 od ukupno 150 programa naoružanja NATO-a, dok vojnu tehniku isporučuje u 14 ostalih članica Saveza. Potencijali oružanih snaga Nemačke su respektivni, a u slučaju prikupljanja snaga mogućih saveznika (Austrija, Mađarska, Češka, Slovačka, Slovenija i Hrvatska) bili bi još impozantniji. U poređenju s ostalim armijama zapadnoevropskih država, nemačke oružane snage imaju naglašeniju ofanzivnu komponentu. Na tim osnovama i na ekonomskoj supremaciji na evropskom prostoru zasniva se nemačka upornost u ostvarenju vlastitih ciljeva, kao i kroz rad odgovarajućih tela EZ, KEBS-a i Ujedinjenih nacija.

PROMENE U VOJNOJ DOKTRINI ITALIJE

Oružane snage Italije dobijaju poslednjih godina sve veći značaj, pre svega njene pomorske snage. Tome su doprineli sledeći činioci:

– povoljan geografski položaj Italije na razmeđu istočnog i zapadnog dela Sredozemnog mora;

- učestale krize u Sredozemlju;
- krizna žarišta na Balkanu;
- eventualno povlačenje 5. sredozemne pomorske eskadre bivšeg SSSR-a;
- česta potreba za povlačenjem delova 6. flote (na primer, prilikom rata u Zalivu).

Italija ima važnu ulogu i mesto u strategiji NATO-a, ali ispoljava i nacionalne interese i ciljeve. Promene u novoj vojnoj doktrini, nazvanoj „Novi odbrambeni model“, odnose se na smanjenje brojnog stanja oružanih snaga, reorganizaciju sva tri vida, profesionalizaciju i tehničku modernizaciju vidova i rodova i povećanje vojnih izdataka. Najveće promene uslediće u kopnenoj vojsci. Uz zadržavanje brigadne formacije, smanjiće se broj brigada sa sadašnjih 25 na 19 (tri oklopne, jedna oklopno-izviđačka, deset mehanizovanih, četiri alpske i jedna padobranska), koje će biti raspoređene u sledeće grupacije:

- snage spremne za intervencije (činiće ih pet brigada, jačine 25.000 pripadnika, a biće popunjene isključivo profesionalnim vojnicima);
- snage drugog ešelona (činiće ih 10 brigada, a biće popunjene od 50 odsto mešovitim sistemom popune);
- rezervne snage (četiri brigade nižeg stepena popunjenosti).

Međutim, najveća pažnja se posvećuje budućoj organizaciji i modernizaciji pomorskih snaga, s obzirom na to da njihove sposobnosti treba da odgovaraju stepenu integracije s drugim snagama u okviru NATO-a, a u budućnosti i u okviru Evrope. Zadaci italijanskih vazdušno-pomorskih snaga za brze intervencije su sledeće:

- operacija radi zaštite osetljivih objekata koji imaju stratejski značaj kada su neposredne odbrambene mogućnosti ograničene, a najveća udaljenost na kojoj bi te snage intervenisale u pomorsko-vazduhoplovnoj operaciji bila bi do 600 milja;
- operacija neophodna za ispunjavanje obaveza Italije (zaštita Malte i zaštita italijanskih interesa i građana u inostranstvu), a radijus dejstva te vazdušno-pomorske operacije bio bi do 100 milja;
- operacija u slučaju angažovanja oko sukoba Grčke i Turske u svojstvu stratejske rezerve za brzo angažovanje na južноеvropskom vojištu, s najvećim radijusom dejstva do 1.000 milja;
- operacije „mirovnih snaga“, čiji bi cilj bio očuvanje stabilnosti u sredozemnom regionu i zemljama koje imaju posebne veze s Italijom.

Ostvarenjem tih doktrinarnih načela ispuniće se davnašnja želja ratne mornarice Italije da izađe iz tzv. zatvorenih mora u šire prostore Sredozemlja, s mogućnošću izvođenja mornaričko-desantnih ili amfibijskih operacija. Tome će doprineti novoizgrađeni nosači aviona klase *Duzepe Garibaldi* i brojni desantni brodovi klase *San Dordò*. Postojeća krstarica nosač *Duzepe Garibaldi* u početku je bio samo nosač helikoptera, a sada i aviona tipa TAV-8B. Ratna mornarica Italije je otpočela

uvodenje aviona tipa *VSTOL*, s mogućnošću vertikalnog poletanja i sletanja. Uvođenjem desantnih brodova klase *San Dordó* udvostručuje se kapaciteti prevoženja mornaričke desantne pešadije, koju sada čini jedan bataljon „San Marko“, sa 750 pripadnika. Osnovna tendencija razvoja ratne mornarice Italije je njena ofanzivna komponenta.

U ratnom vazduhoplovstvu najviše se radi na osavremenjavanju sistema teritorijalne PVO i nabavci sredstava za stratejsko izviđanje. U planu je nabavka dva osmatračka aviona *AWACS* i 50 bespilotnih letelica.

Mada je vojni budžet za 1992. godinu bio odobren u iznosu od 21 milijarde dolara, vojno rukovodstvo Italije traži dodatna sredstva, koja bi se planirala i ostvarila izvan redovnog vojnog budžeta. Transformacija i tehnička modernizacija oružanih snaga Italije, s težištem na osposobljavanju snaga za brzo angažovanje i izvan vlastitih granica, odgovara planovima NATO-a o potrebi za jačim obezbeđenjem južnoevropskog vojišta. Vojno-politički establišment Italije postao je svestan realnih mogućnosti da dobije veći značaj u području Mediterana. Zahvaljujući povećanim ulaganjima u oružane snage i razvoju ukupne vojno-političke situacije u svetu, na putu je da to i ostvari.

Zaključak

Na osnovu analize pavedenih vojnih doktrina NATO-a i nekih sila s respektivnim potencijalima, može se zaključiti da u vezi s vođenjem budućih ratova postoje sledeće tendencije:

- orijentacija prevashodno na vođenje regionalnih, odnosno lokalnih ratova;
- pridavanje većeg značaja tzv. specijalnom ratu;
- intenzivno razvijanje snaga za brze intervencije;
- naglašena ofanzivnost u izmenjenim doktrinama;
- multinacionalnost snaga za vođenje ratova, odnosno za vojne intervencije;
- intervidovski karakter operacija;
- težnja ka kratkotrajnosti mogućih ratova, odnosno vojnih intervencija;
- svestranost u korišćenju tehnoloških aspekata rata radi nanošenja gubitaka po neposrednim, odnosno vitalnim objektima protivnikovog odrambenog sistema.

Analitičko sagledavanje promena u tim vojnim doktrinama nameće odbrambenim strukturama mnogih zemalja, pogotovu manjih, zadatak pravovremenog iznalaženja optimalnih doktrinarnih načela za efikasno suprotstavljanje potencijalnom protivniku.